

INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE A STUDENTI

MEIER Miroslav, CZ

Resumé

Príspevok prináša výsledky šetření, které se zabývalo způsoby využívání informačních a komunikačních technologií studenty v kombinované a prezenční formě studia. Uvedeny jsou rozdíly mezi uvedenými skupinami studentů.

Klíčová slova: informační a komunikační technologie, Internet, studenti, studium.

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AND STUDENTS

Abstract

The paper presents the results of the investigation, which dealt with ways of using information and communication technologies of students in combined study and of students in full-time study. Described are the differences between the groups of students.

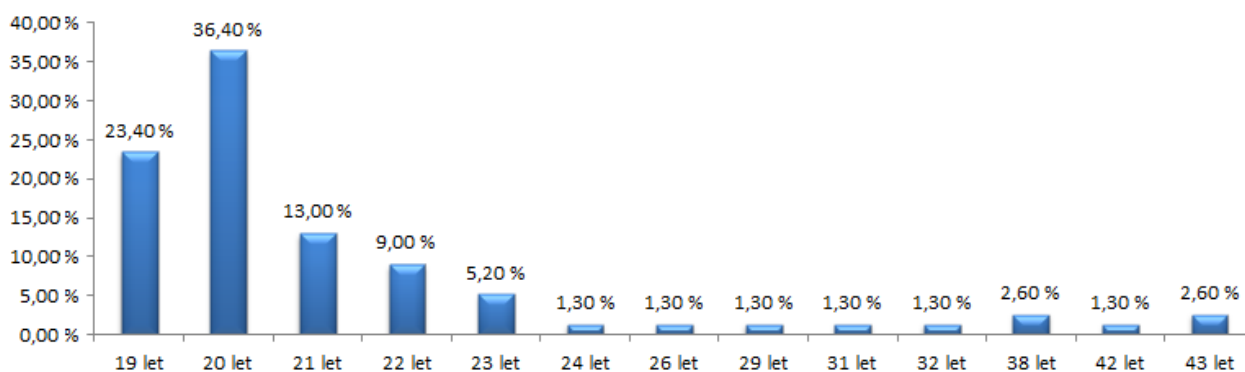
Key words: information and communication technologies, Internet, students, studies.

Úvod

Informační a komunikační technologie se staly běžnou součástí životů lidí velké části nynější populace. Používány jsou v mnoha různých profesích, řada z nás využívá informační a komunikační technologie ve volném čase, stále častěji jsou začleňovány do výuky všech druhů a stupňů škol. Jak ale využívají informační a komunikační technologie studující, kteří se připravují na práci s dětmi a mládeží – konkrétně studující Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci (dále FP TUL)? Jsou v této oblasti rozdíly mezi studujícími v prezenční a kombinované formě studia? Lze příp. zjištění využít při vzdělávání těchto studentek a studentů? Na tyto otázky jsme hledali odpovědi v šetření, jehož výsledky přinášíme v následujícím textu.

1 Propozice šetření

Šetření bylo realizováno formou dotazníků mezi studentkami a studenty prvního ročníku FP TUL. Dotazník byl anonymní, distribuován byl osobně. Obsahoval položky škálové, dichotomické, polouzavřené i položky s otevřenou odpovědí. Obsažena byla i jedna položka s uzavřenou odpovědí. V této části uvedeme výsledky položek, kterými jsme zjišťovali tzv. demografická data o respondentech. Prvním takovým údajem jsou data o věkovém složení respondentů, které je zachyceno v grafu 1.

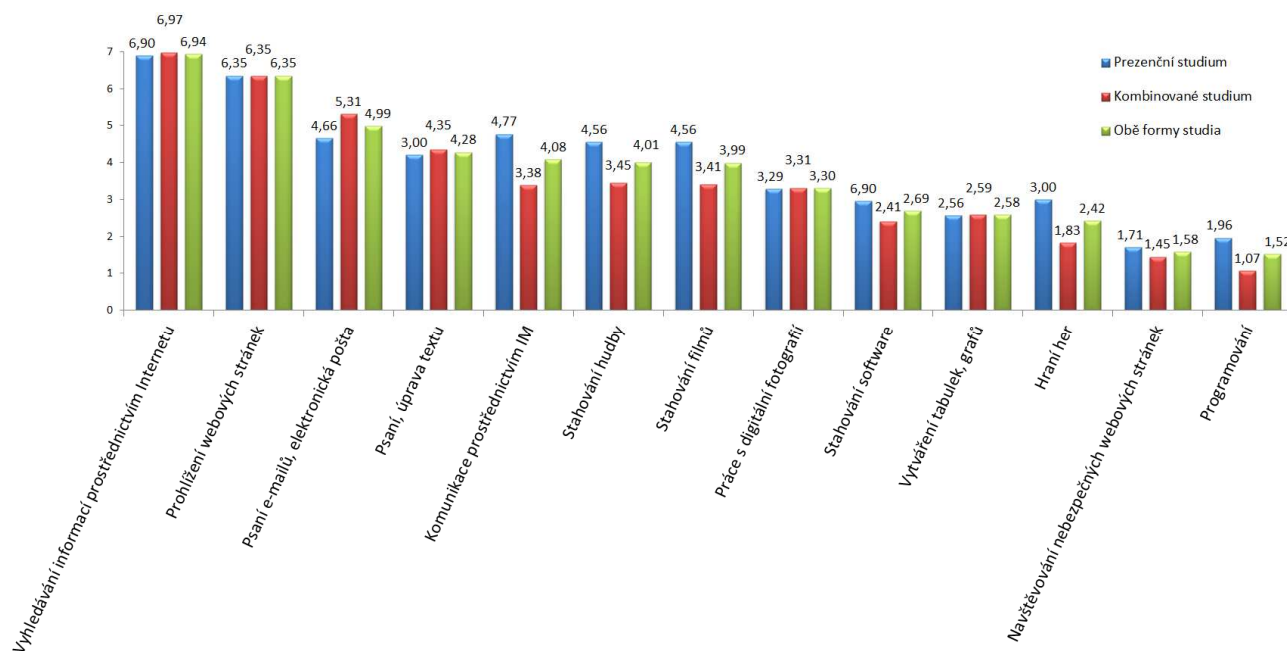

Graf 1 – Věkové složení respondentů

Průměrný věk respondentů z prezenční formy studia byl 20,6 roku, u respondentů z kombinované formy studia to bylo 24,7 let. Mezi respondenty z prezenční formy studia bylo 81 % žen, v případě respondentů z kombinované formy studia to bylo dokonce 93 %. To odpovídá skutečnosti, že na pedagogicky orientovaných fakultách studují významně častěji ženy než muži. Všichni respondenti z prezenční formy studia měli středoškolské vzdělání, mezi respondenty z kombinované formy studia byl jeden absolvent vyšší odborné školy a dva lidé s bakalářským vysokoškolským vzděláním. Dohromady bylo respondentů 77 (48 studovalo v prezenční formě studia, 29 ve formě kombinované – to je v souladu s tím, že na fakultě studuje více studujících v prezenční formě studia). Jednalo se o studující prvních ročníků, kteří byli dotazováni během zimního (tedy jejich prvního) semestru na fakultě.

2 Dosažená zjištění

Dotazníky byla mj. zjišťována četnost využívání informačních a komunikačních technologií při různých aktivitách. Právě na aktivity s informačními a komunikačními technologiemi se v tomto textu zaměříme. Respondenti měli ve škálových položkách označit, jak často se té či oné aktivitě věnují. Škála byla od jedné do devíti. Jednička reprezentovala nevěnování se dané aktivitě, devítka naopak znamenala, že dané aktivitě se respondent věnuje nejčastěji. Zajímalo nás, s čím studující na fakultu přicházejí. Proto jsme šetření realizovali v zimním semestru mezi studentkami a studenty prvních ročníků a současně jsme se nezajímali o využívání informačních a komunikačních technologií specificky při vzdělávání, nýbrž nás zajímalo jejich „běžné“ využívání.

Graf 2 – Využívání informačních a komunikačních technologií

Jednotlivé aktivity, na které jsme se respondentů ptali, a výsledky nejprve vždy pro respondenty z prezenční formy studia (sloupce modré barvy), pak pro respondenty z kombinované formy studia (sloupce červené barvy) a nakonec za obě formy studia dohromady (sloupce zelené barvy) vidíme v grafu 2. Data jsou v grafu 2 seřazena dle hodnot aritmetických průměrů za obě skupiny respondentů dohromady. Nejčastěji se obě skupiny respondentů věnovaly vyhledávání informací prostřednictvím Internetu, s malým odstupem následuje prohlížení webových stránek, s větším odstupem pak psaní e-mailů, psaní a úprava textu, komunikace prostřednictvím instant messagingu, stahování hudby, stahování filmů, práce s digitálními fotografiemi, stahování software, vytváření

tabulek grafů, hraní her. Nejméně často se respondenti věnovali navštěvování tzv. nebezpečných webových stránek a programování.

První tři nejčastěji realizované činnosti nejsou překvapením. Překvapením není ani aktivita, která se umístila na posledním místě – programování. To zůstává doménou stále poměrně malé skupiny populace. Co jsme nečekali, je to, že hraní her a navštěvování tzv. nebezpečných webových stránek byly označeny jako třetí a druhé nejméně často realizované aktivity.

Tabulka 1: Výsledky t-testu mezi studujícími v prezenční a kombinované formě studia

t-test; grupováno dle formy studia, 1 – prezenční, 0 – kombinovaná, počet respondentů 77										
Aktivita	Průměr 1	Průměr 0	t	P	Počet platných 1	Počet platných 0	Směrodatná odchylka 1	Směrodatná odchylka 0	F – poměr	P – rozptyl
Vyhledávání	6,90	6,97	-0,17	0,87	48	29	1,68	1,82	1,18	0,61
Prohlížení webu	6,35	6,35	0,02	0,98	48	29	1,69	2,18	1,65	0,13
Psaní e-mailů	4,67	5,31	-1,26	0,21	48	29	2,19	2,17	1,01	0,99
Psaní textu	4,21	4,35	-0,31	0,76	48	29	1,84	1,86	1,01	0,95
Komunikace IM	4,77	3,38	2,50	0,02	48	29	2,26	2,54	1,26	0,47
Stahování hudby	4,56	3,45	1,96	0,05	48	29	2,27	2,65	1,37	0,34
Stahování filmů	4,56	3,41	1,82	0,07	48	29	2,62	2,80	1,14	0,67
Práce s dig. fotografií	3,29	3,31	-0,04	0,97	48	29	2,10	2,25	1,15	0,66
Stahování SW	2,96	2,41	1,19	0,24	48	29	1,66	2,35	2,00	0,04
Tabulky, grafy	2,56	2,59	-0,07	0,95	48	29	1,52	1,64	1,17	0,63
Hraní her	3,00	1,83	2,36	0,02	48	29	2,57	0,97	7,07	0,00
Nebezpečné web. stránky	1,71	1,45	0,81	0,42	48	29	1,52	1,06	2,06	0,04
Programování	1,96	1,07	2,94	0,004	48	29	1,61	0,26	39,01	0,00

Dále jsme porovnali pomocí Studentova t-testu hodnocení jednotlivých aktivit studujícími z prezenční a studujícími z kombinované formy studia. Z tabulky 1 je zřejmé, že ze třinácti různých aktivit s informačními a komunikačními technologiemi byl zjištěn statisticky významný rozdíl pouze u tří aktivit (v tabulce 1 jsou označeny tučným řezem písma). Jedná se o komunikaci prostřednictvím instant messagingu, hraní her a programování – ve všech třech případech se těmito aktivitám statisticky významně častěji věnují respondenti, kteří patří mezi studující z prezenční

formy studia. Máme za to, že rozdíl může být způsoben např. tím, že studující z prezenční formy studia (na rozdíl od studujících z kombinované formy studia) většinou nemají žádné stálé zaměstnání, popř. vlastní rodinu – děti a díky tomu mají více času se věnovat právě těmto aktivitám. Celkově ovšem nejsou rozdíly mezi respondenty „dramatické“.

Závěr

O využívání informačních a komunikačních technologií při vzdělávání se poměrně často na laické i odborné úrovni diskutuje. V poslední době vzbudil ohlas záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy distribuovat žákům na prvním i druhém stupni základních škol počítačové tablety. Reakce jsou – jak už to bývá – kladné (1) i záporné (2). Realisticky se na věc dívají např. Neumajer (3) a Kopecký (4). S počítačovými tabletami a stejně tak i s ostatními informačními a komunikačními technologiemi je to jako s jinými „prostředky“ využívanými při výchově a vzdělávání – mohou být využívány jak ku prospěchu, tak i k neprospěchu výchovně-vzdělávacího procesu – a především ku prospěchu či neprospěchu žáků. Informační a komunikační technologie mají být vždy využívány s ohledem na konkrétní okolnosti, s přihlédnutím a zohledněním specifík konkrétní školy, třídy, žáka. Při dodržení tohoto postulátu lze informační a komunikační technologie při výchově a vzdělávání mnohdy s úspěchem využívat – a to nejen u dětí, žáků a studentů intaktních, ale i u těch se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž vzdělávání po přijetí letošní novely školského zákona čeká řada změn. Využívání informačních a komunikačních technologií u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsme se věnovaly v jiném výzkumu, jehož výsledky jsou uvedeny např. v (5), (6), (7).

Na tyto nové „výzvy“ mají být připravováni i budoucí pedagogičtí pracovníci v rámci pregraduálního i postgraduálního studia na fakultách, na kterých se profesně připravují. Neboť informační a komunikační technologie nejsou samy o sobě „spásou“, „ideálem“, který „vyřeší“ všechny problémy našeho školství. Jsou pouze jedním z prostředků, které lze při výchově a vzdělávání využívat. Pokud má být využívání informačních a komunikačních technologií co možná nejlepší, je třeba na jejich používání připravovat budoucí pedagogy během jejich pregraduálního studia, resp. pedagogy stávající v rámci postgraduálního vzdělávání. Postgraduální (resp. v podstatě celoživotní) vzdělávání je s ohledem na rychlý vývoj informačních a komunikačních technologií nezbytné. Aby mohlo studium na fakultách probíhat optimálním způsobem, je vhodné mít představu o tom, jakým způsobem při nástupu na fakulty studentky a studenti informační a komunikační technologie využívají a právě k nabytí takové představy slouží data z šetření, o kterém referoval náš text.

Literatura

1. KOPECKÝ, J., 2015. Tablet pro prvňáčky zadarmo a na druhém stupni znovu, sní Chládek. In: *iDNES.cz* [online]. 15. 4. 2015 [vid. 11. 5. 2015]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/tablet-pro-prvnacky-zadarmo-a-na-druhem-stupni-znovu-sni-chladek-pxj-domaci.aspx?c=A150415_134634_domaci_kop
2. KLAUS, V., 2015. Tablety zdarma do škol? A pro žákyně poníka s mašlí. In: *Novinky.cz* [online]. 4. 5. 2015 [vid. 11. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/komentare/368619-komentar-tablety-zdarma-do-skol-a-pro-zakyne-ponika-s-masli-vaclav-klaus-ml.html>
3. NEUMAJER, O., 2014. Tabuizované tablety do škol. In: *RVP – metodický portál* [online]. 16. 4. 2014 [vid. 11. 5. 2015]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/18827/>
4. KOPECKÝ, K., 2015. Mýty o zavádění tabletů do škol aneb Omyly Marcela Chládky. In: *Blog.Respekt.cz* [online]. 18. 4. 2015 [vid. 11. 5. 2015]. ISSN 1801-1446. Dostupné z:

<http://kopeckykamil.blog.respekt.ihned.cz/c1-63882760-myty-o-zavadeni-tabletu-do-skol-aneb-omyly-marcela-chladka>

5. MEIER, M., 2014. Informační a komunikační technologie vhodné pro edukaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In: CHRÁSKA, M., KLEMENT, M., SERAFÍN, Č., HAVELKA, M., eds. *Trendy ve vzdělávání 2014* [CD]. 1. vyd. Olomouc: Gevak, s. 230–233. ISBN 978-80-86768-89-2.
6. MEIER, M., PEŠAT, P., 2014. Podpora využívání prostředků ICT při edukaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In: DRTINA, R., CHROMÝ, J., KOTKOVÁ, M., eds. *Modernizace vysokoškolské výuky technických předmětů* [CD]. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 58–62. ISBN 978-80-7435-384-0.
7. PEŠAT, P., MEIER, M., 2014. Současné trendy využití ICT ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In: HUTYROVÁ, M., SOURALOVÁ, E., CHRASTINA, J., DOLEJŠ, M., MOUDRÁ, L., eds. *Jinakost ve speciálněpedagogickém kontextu*. 1. vyd. Olomouc: UP, s. 144–152. ISBN 978-80-244-4290-7.

Kontaktní adresa:

Miroslav Meier, Mgr. Ph.D.,
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky,
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická TU Liberec,
Studentská 2, 461 17, Liberec, ČR,
tel. 485 354 326, e-mail: miroslav.meier@tul.cz